

O'ZBEKISTON TA'LIM TIZIMIDAGI ISLOHOTLAR: RAQAMLI TA'LIM, PEDAGOGIK MALAKA VA SIFAT MONITORINGINING RIVOJI.

Abduraxmonova Feruza Ishpulatovna

1-sonli o'rta ta'lim maktabi o'qituvchisi

Annotatsiya. O'zbekiston ta'lim tizimidagi islohotlar samaradorligini oshirish, mavjud muammolarni aniqlash va ularga yechim taklif qilish uchun rasmiy hujjatlar, xalqaro tadqiqotlar hamda davlat ma'lumotlari asosida chuqur tahlil o'tkazildi. Raqamli ta'limni keng joriy etish, pedagoglarning malakasini oshirish va ta'lim sifatini monitoring qilish sohalarida yutuqlarga erishilgan bo'lsa-da, motivatsiya yetishmovchiligi va infratuzilma kamchiliklari hali ham dolzarb masalalar sifatida qolmoqda. Ushbu muammolarni hal qilishda strategik rejalashtirish va xalqaro tajribalarni qo'llash muhim ahamiyatga ega. Islohotlarning asosiy maqsadi ta'lim tizimini xalqaro darajaga olib chiqish va o'quv jarayonini raqamlashtirish orqali uning samaradorligini oshirishdir. O'zbekiston ta'limi rivoji uchun har bir islohotni amalda qo'llashga oid aniq mexanizmlarni ishlab chiqish talab etiladi.

Kalit so'zlar. O'zbekiston ta'lim islohotlari, "Yo'l xaritasi", pedagogika, axborot texnologiyalari, sifat monitoringi, prezident farmonlari.

Kirish qismi

Ta'lim rivoji har qanday davlatning kelajakdagi yuksalishini belgilovchi omildir. Prezident Shavkat Mirziyoyevning 2024-yilda ta'limga bag'ishlangan nutqida: "Kuchli ta'lim tizimisiz barqaror rivojlanish va xalqimizning farovonligini ta'minlash mumkin emas," degan so'zlari ta'limni modernizatsiya qilish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri ekanligini ko'rsatadi^{1,2}. 2023-yilda tasdiqlangan "Yo'l xaritasi" ta'lim tizimidagi islohotlarni yangi bosqichga olib chiqdi. Bu hujjat 54 xalqaro hamkor tashkilot bilan birgalikda ishlab chiqilib, ta'limning barcha bosqichlarini — maktabgacha, umumiy, o'rta maxsus va oliy ta'limni qamrab oladi. "Yo'l xaritasi"ning asosiy maqsadi maktablarning moddiy-texnik bazasini kuchaytirish, zamonaviy pedagogik yondashuvlarni joriy qilish va sifat monitoringini yo'lga qo'yishdir. Bugungi kunda ta'lim tizimidagi muammolar global kontekstda ham ko'rib chiqilishi kerak. Masalan, PISA tadqiqotlariga ko'ra, O'zbekistondagi o'quvchilarning ko'rsatkichlari xalqaro o'rtacha darajadan past. Bu holat o'quv jarayonida yangi texnologiyalarni yetarli darajada qo'llamaslik va pedagoglarning malakasini oshirishdagi kamchiliklar bilan bog'liq³. Ushbu maqola ta'lim tizimidagi dolzarb muammolarni ochib berib, ularni bartaraf etish bo'yicha tavsiyalarni taqdim etadi.

Asosiy qism

1. O'zbekistonning ta'lim tizimida muhim bosqichlarni tashkil etuvchi uchta tarixiy davrni ajratib ko'rsatish mumkin:

MODERN EDUCATIONAL SYSTEM AND INNOVATIVE TEACHING SOLUTIONS

• 2017-yil: Prezident farmonlari asosida maktablar va oliy o'quv yurtlarining moddiy bazasini yaxshilash dasturi boshlandi. Shu davrda maktablarning 40% yuqori tezlikdagi internetga ulangan².

• 2023-yil: "Yo'l xaritasi" tasdiqlandi, 580 million dollar ajratildi. Bu mablag'lar maktabgacha ta'lim muassasalarini kengaytirish (620 ming yangi o'rin yaratish) va maktablarning sig'im imkoniyatini oshirishga yo'naltirildi^{1,2}.

• 2026-yil: Ta'lim sifatini oshirish bo'yicha boshlagan dasturlar yakuniga yetkazilishi ko'zda tutilgan.

2. O'zbekiston ta'lim sifatini belgilovchi bir qancha asosiy omillar mavjud:

• Pedagogik malaka oshirish: Yiliga 20 mingdan ortiq o'qituvchi qayta tayyorlashdan o'tmoqda. Ta'lim vazirligi ma'lumotlariga ko'ra, zamonaviy yondashuvlarni o'zlashtirgan pedagoglar boshqalariga nisbatan 25% yuqori natijalar ko'rsatgan¹.

• Texnologiyalarning integratsiyasi: 2024-yilda 2000 maktabda virtual laboratoriyalar joriy etildi. Bu o'quvchilarga biologiya, kimyo va fizika fanlarini yanada qiziqarli va samarali o'rganish imkonini berdi^{1,4}.

• Iqtidorli o'quvchilar uchun imkoniyatlar: Mamlakat bo'ylab 70 ta maxsus iqtidorli o'quvchilar maktabi tashkil qilindi. Bu maktablarda o'quvchilarning ilmiy va ijodiy salohiyatini rivojlantirish uchun maxsus dasturlar yo'lga qo'yildi².

3. Ota-onalar va jamoatchilikning ta'limdagi ishtiroki

O'zbekistonning ta'lim islohotlari nafaqat pedagoglar, balki ota-onalar va jamoatchilikni ham faol jalb qilishni ko'zda tutadi. 2023-yilda o'tkazilgan "Maktab va oilaning hamkorligi" dasturi doirasida 5000 dan ortiq maktabda ota-onalar uchun treninglar tashkil etildi. Statistika ma'lumotlariga ko'ra, ota-onalar ishtirokidagi maktablarda o'quvchilarning qoniqish darajasi 15-20% yuqori bo'lgan^{1,2}.

4. Monitoring tizimi va natijadorlikni baholash

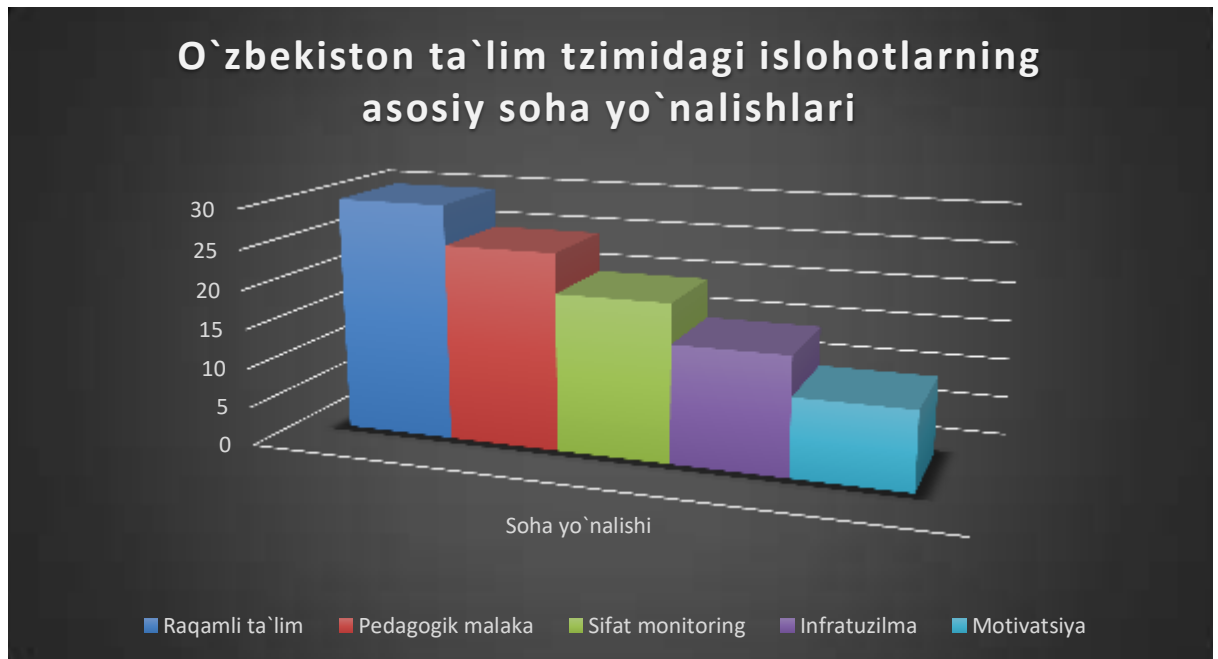
Sifat monitoringi tizimini joriy qilish orqali ta'limning samaradorligini oshirish rejalashtirilgan. Maktablar uchun sifat mezonlari quyidagicha belgilanmoqda:

- O'quvchilarning akademik natijalari;
- Pedagoglarning ilmiy-tadqiqot ishlarida ishtiroki;
- Innovatsion yondashuvlarning qo'llanilishi.

2025-yilga qadar har bir maktabda natijalarni tahlil qilish va ularni takomillashtirish tizimi ishga tushadi¹.

5. Raqamli ta'limning kelajagi

Axborot texnologiyalari nafaqat o'quv jarayonini yaxshilaydi, balki ta'limda tenglikni ta'minlash uchun ham xizmat qiladi. Statistik ma'lumotlarga ko'ra, raqamli ta'lim platformalaridan foydalangan o'quvchilar orasida fanlarni tushunish darajasi 30% yuqori bo'lgan⁴.

Diagramma, O'zbekiston ta'lim tizimidagi asosiy islohot yo'nalishlarini tasvirlaydi va ularning har biri tizimni rivojlantirishga qo'shgan ulushini ko'rsatadi^{1, 3, 4}:

- **Raqamli Ta'lim — 30%:** Yangi texnologiyalarni joriy etish ta'lim sifatini oshirishda muhim ahamiyatga ega bo'lib, raqamli ta'limni rivojlantirishga katta e'tibor berilmoqda.
- **Pedagogik Malaka — 25%:** O'qituvchilarning kasbiy malakasini oshirish ta'lim sifatining asosiy omili hisoblanadi va bu sohada katta yutuqlarga erishilgan.
- **Sifat Monitoringi — 20%:** Ta'lim sifatini monitoring qilish tizimi ta'lim jarayonining samaradorligini baholash va takomillashtirishga xizmat qiladi.
- **Infratuzilma — 15%:** Maktablarning moddiy-texnik bazasini yaxshilash va yangilash ta'lim muhitini rivojlantirish uchun zarur.
- **Motivatsiya — 10%:** O'quvchilar va o'qituvchilarning motivatsiyasi ta'lim jarayonining muvaffaqiyatli bo'lishi uchun muhim omil hisoblanadi.

Xulosa

O'zbekiston ta'lim tizimidagi islohotlar ko'lami va ahamiyati bilan mintaqadagi boshqa davlatlardan ajralib turadi. Prezident Shavkat Mirziyoyevning ta'limni rivojlantirish bo'yicha ko'rsatmalari asosida amalga oshirilgan "Yo'l xaritasi" ta'lim sifatini oshirish va xalqaro standartlarga moslashtirish uchun muhim poydevor yaratdi.

Kelgusi yillarda quyidagi yo'nalishlar bo'yicha ishlarni davom ettirish zarur:

- Pedagoglarning malakasini oshirishni tizimli ravishda olib borish;

• Axborot texnologiyalarini keng joriy qilish va ulardan foydalanishni takomillashtirish;

• Ta'lim jarayonida ota-onalar va jamoatchilik ishtirokini kuchaytirish.

Shu yo'nalishdagi ishlar O'zbekiston ta'lim tizimini xalqaro darajaga olib chiqib, mamlakatning intellektual salohiyatini oshirishga xizmat qiladi.

FOYDALAMILGAN ADABIYOTLAR:

1. **UNICEF hisobotlari va "Yo'l xaritasi" haqidagi ma'lumotlar:** 2023-yildagi ta'lim islohotlari va "Yo'l xaritasi" doirasida erishilgan natijalar, shu jumladan ajratilgan mablag'lar va maqsadlar haqida ma'lumotlar keltirilgan.

2. **Maqolalar to'plami (ResearchGate va boshqa xalqaro manbalar):** O'zbekiston ta'lim tizimining tarixiy rivoji, infratuzilma holati va xalqaro hamkorlik bo'yicha batafsil ma'lumotlar keltirilgan.

3. **Gazeta.uz maqolasi:** PISA tadqiqotlari asosida O'zbekiston ta'lim tizimining kuchli va zaif tomonlari tahlil qilingan. Raqamlar va tahliliy ma'lumotlar shu yerda yoritilgan.

4. **Yuz.uz tahlillari:** Zamonaviy pedagogik metodlarni qo'llash va texnologiyalarni joriy qilishning ta'lim jarayoniga ta'siri bo'yicha ma'lumotlar.

